

سخنرانی وزیر محترم امور خارجه جمهوری اسلامی ایران

جناب آقای دکتر سید عباس عراقچی

در مجمع گفتگوی تهران

۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۴

بسم الله الرحمن الرحيم

جناب آقای دکتر پزشکیان، رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران؛

وزرای محترم امور خارجه؛

میهمانان عالی قدر؛

خانم ها و آقایان؛

سلام علیکم،

مایه بسی افتخار است که امروز در جمعی چنین برجسته و اندیشمند حضور دارم. از حضور با ارزش

همه شما، به ویژه جناب آقای دکتر پزشکیان، رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران، که با نگاه

توسعه محور خود روح تازه ای به دیپلماسی ایران و منطقه دمیده اند، صمیمانه سپاسگزاری می کنم.

در همینجا مایلم نام و یاد دوست و همکار دیرینه ام، وزیر محترم فقید، شهید حسین امیرعبداللهیان را گرامی بدارم که این روزها سالگرد عروج وی، رئیس جمهور فقید شهید ریسی و هیات همراه است. همچنین از همکارانم در مرکز مطالعات سیاسی و بین المللی که برای برگزاری این مجمع محترم نهایت تلاش خود را مبذول داشته اند تشکر می نمایم.

اجازه می خواهم در همین ابتدا مروری بر رویدادهای یکسال گذشته داشته باشیم. سالی که متأسفانه با رخدادهای تلخ و فجایع انسانی همراه بود. در رأس این مصائب، تجاوزها و جنایات های رژیم صهیونیستی در غزه قرار داشت؛ جنایاتی که بی تردید می توان آن ها را نمونه ای بارز و کم سابقه از نسل کشی دانست.

یک نسل‌کشی که مردم دنیا حتی گاهی به صورت زنده و پخش مستقیم، در صفحات تلویزیون و یا در فضای مجازی شاهد آن بودند.

از اکتبر ۲۰۲۳ تاکنون، بیش از شصت هزار فلسطینی در نوار غزه جان باخته‌اند؛ که شمار زیادی از آنان زن و کودک بوده‌اند. میلیون‌ها نفر آواره شده و در شرایط محاصره و در شرایط قحطی کامل قرار داده شده‌اند. تاسف بار آن است که جهان نتوانست در برابر این جنایت واکنشی شایسته و مسئولانه از خود نشان دهد. سکوت سنگین و بی‌حرکی قدرت‌هایی که خود را مدافع "وجدان بشری" می‌دانند، در کنار ناتوانی نهادهای بین‌المللی در مهار این فاجعه، حقیقتاً تکان‌دهنده و زنگ بیدارباش جهانی است.

آنچه در برابر چشمان ما فرو ریخته، مجموعه‌ای از "میثاق‌های اخلاقی، حقوقی و سیاسی" است که قرار بود پایه‌های نظم جهانی را شکل دهد. در واقع، آنچه شاهدش هستیم، فروپاشی بنیان‌های تعهد و مسئولیت‌پذیری جمعی در قبال صلح، کرامت انسانی و وجدان مشترک جهانی است.

روشن است که این وضعیت نمی‌تواند ادامه یابد.

اندیشمندان گرامی،

بحران غزه بار دیگر ثابت کرد که علاوه بر ناتوانی ارکان نظام بین‌الملل، سرنوشت منطقه نمی‌تواند و نباید در گرو تصمیمات و اراده نیروهای فرامنطقه‌ای باقی بماند. آنچه امروز به‌عنوان «واقعیت منطقه» توسط آنها معرفی می‌شود، در اصل بازتاب روایت‌ها و برداشت‌های عمیقاً "برساخته"، آنهم صرفاً بر اساس منافع آنها است که ضروری است از درون خود منطقه بازتعریف و اصلاح گردند.

منطقه غرب آسیا نیازمند یک بازنگری بنیادین در نگاه به خود است. تمرکز طولانی‌مدت بر رقابت‌هایی که از توهم تهدید دائمی ناشی شده‌اند، مانع از شکل‌گیری همکاری‌های مؤثر برای حل مسائل منطقه‌ای و جهانی شده و زمینه ساز دخالت‌های مخرب قدرت‌های فرامنطقه‌ای را فراهم آورده است.

اکنون زمان آن فرا رسیده که این "شبه واقعیت برساخته و تحمیلی" را دگرگون کنیم و با تکیه بر تعامل، تفاهم و ارزش‌های مشترک، "نظمی واقعی، بومی و مطلوب" در منطقه پایه‌گذاری کنیم.

در چنین شرایطی، جمهوری اسلامی ایران در دولت جناب آقای دکتر پزشکیان مسیر سیاست خارجی خود را در سه محور بنیادین تعریف کرده است: تعامل حداکثری با همسایگان، گسترش همکاری با کنشگران نوظهور و کشورهای جنوب جهانی، و برقراری توازن در روابط با اقطاب و بلوک‌های قدرت جهانی در شرق و غرب عالم. سیاست خارجی ما بر پایه توازن و واقع‌گرایی شکل گرفته است.

دولت جناب آقای دکتر پزشکیان از آغاز بر سیاست همسایگی تأکید کرده و برای گسترش پیوندهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با کشورهای منطقه تلاش دارد. امروز شاهدیم که ایران و همسایگانش — از خلیج فارس تا آسیای مرکزی — پس از سال‌ها فراز و نشیب، در مسیر تفاهم، همکاری و دوستی حرکت می‌کنند.

در همین چارچوب، گسترش روابط با کشورهای آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین از خطوط اصلی سیاست خارجی ما محسوب می‌شود. عضویت ایران در نهادهایی مانند بریکس و سازمان همکاری شانگهای، و نیز تعمیق همکاری با کشورهای اسلامی و اعضای جنبش عدم تعهد، نشان می‌دهد که جمهوری اسلامی ایران در پی ایفای نقش فعال در شکل‌گیری نظم چندقطبی، متعادل و منصفانه در سطح بین‌الملل است.

در نگاه ما به منطقه، امنیت و شکوفایی هر کشور به‌طور جدایی‌ناپذیر با امنیت و شکوفایی همسایگانش گره خورده است. بر همین اساس، به‌جای استمرار رویکردهای تهدیدمحور، ضروری است رویکردی فرصت‌محور داشته و وابستگی متقابل اقتصادی را به‌عنوان زیربنایی پایدار برای صلح و ثبات منطقه‌ای دنبال کنیم. باید گسترش همکاری‌های اقتصادی، تجاری، سرمایه‌گذاری‌های مشترک، انتقال فناوری و اجرای پروژه‌های زیرساختی را در اولویت قرار دهیم، تا از این مسیر، بستری برای رشد جمعی و بهبود ملموس زندگی مردم فراهم کنیم.

خانم‌ها و آقایان،

صلح و امنیت در منطقه ما بدون رسیدگی صادقانه، عمیق و همه‌جانبه به مسئله فلسطین امکان‌پذیر نیست. امروز، مسئله فلسطین مهم‌ترین و فوری‌ترین موضوع در دستور کار منطقه است. بیش از هفتاد سال است که سرزمین فلسطین در بند اشغال، ستم و بی‌عدالتی گرفتار مانده است. واقعیت آن است که رژیم اسرائیل به یک تهدید مزمن برای صلح و ثبات منطقه‌ای تبدیل شده است؛ تهدیدی که اشغالگری، آپارتاید، نسل‌کشی و دسترسی به زرادخانه‌ای از سلاح‌های کشتار جمعی را توأمان در خود دارد.

ما راه‌حلی مسالمت‌آمیز برای مسئله فلسطین پیشنهاد می‌کنیم: برگزاری یک همه‌پرسی ملی با مشارکت تمامی اهالی اصیل سرزمین فلسطین—اعم از مسلمان، مسیحی و یهودی—تا درباره نظام سیاسی آینده این سرزمین تصمیم‌گیری کنند. این راه‌حل مردم‌سالارانه و فراگیر، که از تجربه موفق مبارزه با آپارتاید در آفریقای جنوبی الهام گرفته است، می‌تواند به دهه‌ها اشغال، تبعیض و بی‌عدالتی پایان دهد و زمینه بازگشت آوارگان و تشکیل یک دولت واحد و فراگیر در سراسر فلسطین تاریخی را فراهم کند.

حضار محترم،

در کنار مسائل منطقه‌ای، یکی دیگر از ابعاد مهم سیاست خارجی کنونی ایران، موضوع برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز ما و تحریم‌های یکجانبه و ظالمانه‌ای است که بر ضد ملت ایران از سوی ایالات متحده اعمال شده‌اند.

جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از طرف‌های معاهده عدم اشاعه (NPT)، بر اساس مبانی دینی و اخلاقی خود هرگز به دنبال سلاح هسته‌ای نبوده و نیست و پایبندی خود را به اصل عدم تولید و به‌کارگیری سلاح‌های کشتار جمعی دنبال می‌کند. ما همواره تلاش کرده‌ایم نگرانی‌های منطقی بین‌المللی درباره برنامه هسته‌ای کشورمان را از طریق تعامل و شفافیت مرتفع سازیم.

ما خواهان توافقی عادلانه و متوازن هستیم؛ توافقی که در چارچوب معاهده NPT، با احترام کامل به حقوق هسته‌ای ایران شکل گرفته و به طور عینی رفع جامع تحریم‌ها را تضمین نماید. جمهوری اسلامی

ایران به دیپلماسی پایبند است و انتظار دارد تحریم‌های ظالمانه و یکجانبه‌ای که مستقیماً مردم ما را هدف قرار داده‌اند، به‌طور واقعی و ملموس لغو شوند.

ما معتقدیم چنین توافقی می‌تواند منافع طرفین را تأمین و به تحکیم صلح، امنیت و ثبات در منطقه کمک کند.

در همین راستا، ایران آمادگی دارد در صورت مشاهده اراده واقعی و رویکردی مستقل از سوی طرف‌های اروپایی نیز فصل تازه‌ای در روابط خود با اروپا آغاز کند. متأسفانه در سال‌های گذشته، تمرکز بر اختلافات به جای نقاط مشترک، امکان بهره‌برداری از فرصت‌های همکاری را محدود کرده است. با این حال، اگر اروپا نیز اراده لازم برای اصلاح این روند را داشته باشد، ایران مانعی برای بازسازی اعتماد متقابل و گسترش روابط نمی‌بیند. اروپا می‌تواند با اتخاذ رویکردی مسئولانه و سازنده، نقشی مؤثر در فرآیند توسعه و ثبات منطقه ایفا کند.

حضار گرامی،

برای نخستین بار پس از دهه‌ها، این فرصت تاریخی پدید آمده است که ابتکار عمل در تحولات منطقه‌ای، به‌جای بازیگران بیرونی، در دستان خود کشورهای منطقه قرار گیرد. ملت‌های ما می‌توانند با بازیابی حق تعیین سرنوشت و طراحی آینده‌ای مبتنی بر اراده جمعی خود، مسیر جدیدی برای توسعه، صلح و همکاری بگشایند. آینده‌ای که نه در اتاق‌های فکر قدرت‌های فرامنطقه‌ای، بلکه در پایتخت‌های منطقه‌ای و بر اساس نیازها، ارزش‌ها و واقعیت‌های بومی شکل می‌گیرد.

از این منظر، بازپس‌گیری ابتکار عمل در منطقه صرفاً به‌معنای تغییر توازن قوا نیست، بلکه به‌معنای دگرگونی در بنیان‌های فکری و ادراکی است که نظم موجود را مشروع جلوه می‌دهند. مادامی‌که کشورهای منطقه بتوانند زبان جدیدی برای توصیف واقعیت خود بیافرینند – زبانی برخاسته از حافظه تاریخی و افق‌های مشترک – خواهند توانست نهادها، سازوکارها و ائتلاف‌هایی را بنیان نهند که پایدارتر، مشروع‌تر و کارآمدتر از ترتیبات تحمیل‌شده از بیرون باشند. در این صورت، منطقه نه‌فقط بازیگر، بلکه معمار نظم آینده خواهد بود.

برای نیل به این هدف، جمهوری اسلامی ایران شریکی مطمئن و همکاری قابل اتکا برای منطقه و تمامی کشورها و ملت های آن خواهد بود .

نگاه دیپلماسی ما به سوی همه کشورهای منطقه است تا با الهام از شعار محوری وفاق دولت جمهوری اسلامی ایران، منطقه ای قوی و همگرا بسازیم.

از توجه شما سپاسگزارم.